

бізнесову спрямованість. Пасивний доход з додержанням пропорційних малих відрахувань створює умови боротьби з корупційними посяганнями інвесторів при достатньо високому та відкритому аудиті та самоконтролю громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економіка й організація інноваційної діяльності: підручник /О.І. Волков, М.П. Денисенко, А.П. Гречан та ін.; під ред. проф. О.І. Волкова, проф. М.П. Денисенка, – К.: Професіонал, 2004. – 960 с.
2. Заборока Ю.Г., Гарбар В. А Венчурний бізнес в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/zamorokeyuv-garbar-va-venchurniy-biznes-v-ukrayini-problemi-ta-shlyahi-yih-virishennya/>.
3. Цихан Т. Роль венчурной индустрии в формировании национальной инновационной системы. Опыт США, Европы, России, Украины / Т. Цихан // «Теория и практика управления». – 2004. – №11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/04/11/29/1629/>.

Бутнік-Сіверський Олександр Борисович – д.е.н., професор, академік АТН України, завідувач кафедри економіки, обліку та фінансів Інституту післядипломної освіти Національного університету харчових технологій

І.М. Кравець

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Одним із завдань національної інноваційної системи є забезпечення балансу між приватними інтересами суб'єктів господарювання, інших учасників господарських відносин та публічними інтересами територіальної громади, суспільства в цілому при здійсненні інноваційної діяльності. Враховуючи основне призначення, характерні ознаки національної інноваційної системи, уявляється обґрунтованим таке визначення: національна інноваційна система – це комплекс взаємодіючих суб'єктів державного, комунального та приватного секторів економіки, діяльність яких спрямована на організацію, координацію, підтримку та безпосереднє здійснення інноваційної діяльності (комерційної і некомерційної) з метою практичного застосування її результатів [1, с. 38].

Визначення суб'єктного складу національної інноваційної системи достатньо непросте завдання, оскільки чинне законодавство України не містить узагальнених положень про їх правовий статус, закріплюючи у різних нормативно-правових актах положення щодо порядку функціонування окремих видів таких суб'єктів.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. – суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути фізичні і (або) юридичні особи України, фізичні і (або) юридичні особи іноземних держав, особи без громадянства, об'єднання цих осіб, які провадять в Україні інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію в Україні інноваційних проєктів. З огляду на аналіз законодавчого визначення суб'єкта інноваційної діяльності, не можна не погодитися з думкою Атаманової Ю.Є., що воно охоплює значно ширше коло суб'єктів, ніж ті, для яких заняття саме інноваційною діяльністю є основним різновидом господарської діяльності. Фактично воно охоплює й суб'єктів, що здійснюють інвестиційну або посередницьку діяльність, що не відповідає закладеному в Господарському кодексі України підходу щодо віднесення суб'єкта господарювання до суб'єктів певного різновиду господарської діяльності та певної категорії обліку на підставі виокремлення основного виду його діяльності. А тому, саме інноваційна діяльність має бути одним з основних видів діяльності для осіб, що визнаються суб'єктами інноваційної діяльності [2, с. 221].

Необхідно наголосити, що Закон України «Про інноваційну діяльність» серед суб'єктів інноваційної діяльності виокремлює інноваційне підприємство, яким є підприємство (об'єднання підприємств), що виробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг (абз. 8 п. 1 ст. 1 вищезазначеного Закону). Відповідно до ч. 2 ст. 16 Закону України «Про інноваційну діяльність» – інноваційне підприємство може функціонувати у вигляді інноваційного центру, бізнес-інкубатора, технополісу, технопарку тощо.

Законодавство також виокремлює поняття «інноваційної структури», якою є юридична особа будь-якої організаційно-правової форми, що створена відповідно до законодавства (вид А), або група юридичних осіб, яка діє на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників (вид Б), з визначеними

галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукоємної конкурентоспроможної продукції (Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів: затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.1996 р. № 549).

Окреме нормативно-правове регулювання дістали такі учасники інноваційної діяльності як технологічні парки, порядок функціонування яких закріплений у Законі України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р., а також наукові парки, які здійснюють свою діяльність відповідно до норм Закону України «Про наукові парки» від 25.09.2009 р.

Отже, до першої категорії суб'єктів національної інноваційної системи слід віднести: осіб (індивідуальних підприємців, інноваційні підприємства/організації та їх групи), що створюють та реалізують інновації. При цьому групи інноваційних організацій можуть мати статус юридичної особи та/або діяти на договірних засадах, або бути поєднаними фінансовою участю різного ступеня – від холдингів до груп із значною участю (понад 10 відсотків), чи діяти в межах певної території зі спеціальним правовим режимом (технополіси, кластери тощо).

Для вдосконалення правового статусу вказаної категорії суб'єктів національної інноваційної системи в законодавстві України необхідним, серед іншого, є розробка положень щодо інноваційних кластерів. В цьому аспекті важливим є досвід Європейського Союзу (далі – ЄС) у цій сфері. Зокрема, у 2008 році на рівні ЄС були розроблені два важливих робочих документів: перший – Повідомлення Європейської Комісії Раді Європи, Європейському парламенту, Європейському економічному і соціальному комітету і Комітету регіонів «До світових кластерів у ЄС: Реалізація широкої основи інноваційної стратегії» і другий в доповнення до першого – «Концепція кластерів і кластерної політики і їх роль для конкурентоспроможності та інновацій: Основні статистичні результати і уроки». Ці документи були розроблені з метою вивчення світового досвіду створення біля 200 інноваційних кластерів, зокрема у США, та використання цього досвіду та впровадження найбільш ефективних з них у Європейському просторі [3, с. 173]. У законі України «Про інноваційну діяльність» необхідно закріпити поняття та види інноваційних кластерів, а також особливості їх функціонування, в т. ч. механізми державної підтримки таких суб'єктів інноваційної діяльності.

Одним з шляхів забезпечення, підтримання, сприяння здійсненню інноваційної діяльності її суб'єктами є організація їх інноваційної діяльності через здійснення управління інноваційною діяльністю та/або регулювання інноваційної діяльності як виду господарської діяльності. З огляду на вищезазначене суб'єкти організаційно-господарських повноважень є важливою групою суб'єктів національної інноваційної системи. У Законі України «Про інноваційну діяльність» окреслені лише повноваження органів державної та місцевої влади у сфері інноваційної діяльності, натомість інші суб'єкти організаційно-господарських повноважень у цій сфері (саморегульвні організації, господарські об'єднання, засновники/учасники унітарних підприємств та контролюючі власники корпоративних права господарських організацій корпоративного типу, що здійснюють управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання) залишені без належної уваги.

Третя група суб'єктів національної інноваційної системи – представники інноваційної інфраструктури, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). У Законі України «Про інноваційну діяльність» (статті 19, 20) визначено правовий статус лише двох видів представників інноваційної інфраструктури: державної та комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ, хоча заслуговують на увагу законодавця й інші форми підтримки та обслуговування інноваційної діяльності (такі як бізнес-інкубатори, венчурні фонди, інжинірингові центри тощо).

Отже, подальшого дослідження потребують питання взаємодії між різними суб'єктами національної інноваційної системи з метою забезпечення належного функціонування такої системи, а також необхідним є вдосконалення на нормативно-правовому рівні їх статусу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінник О. Інноваційні відносини: ключові проблеми вдосконалення правового регулювання / О. Вінник, І. Кравець // Підприємництво, господарство і право. – 2015. – № 2. – С. 36–41.
2. Атаманова Ю. Є. Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: монографія / Ю. Є. Атаманова. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2008. – 424 с.
3. Інноваційна політика: європейський досвід та рекомендації для України. Том 2. – К.: Фенікс, 2011. – 352 с.

*Кравець Ірина Мирославівна – к. ю. н., доцент кафедри господарського права
Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*